

UNA ANÀLISI EN PROFUNDITAT SOBRE L'IRAN I LES SEVES POSSIBLES SORTIDES

Iñaki Méndez

INTRODUCCIÓ

DEMOGRAFIA

Fruit dels seus esdeveniments històrics, l'actual República Islàmica de l'Iran és un país altament plural des del punt de vista ètnic. Els pobles irànics representen aproximadament el 80% de la població, essent els perses el grup majoritari amb un 61%, seguits pels kurds amb un 10%, i en menor mesura pels gilakis, mazandaranesos, balutxis i lors.

Pel que fa a la resta de pobles, els d'origen túrquic es divideixen entre els azerís, que representen el 16% de la població, i els turcmans i qashqais, que sumen al voltant d'un 2%. Finalment, les minories semites —com els àrabs, jueus i assiris— i les comunitats caucàsiques —integrades per armenis, i en menor mesura georgians i circassians— completen el mosaic ètnic iranià.

Des del punt de vista religiós, el país és més homogeni, ja que un 89% dels seus habitants professen el xiisme duodecimà, mentre que un altre 9% és de confessió sunnita. La resta de la població es divideix entre zoroastrians, jueus, cristians i bahà'ís. Els tres primers gaudeixen de protecció per part de l'Estat, mentre que els bahà'ís continuen patint una persecució històrica derivada de les divisions que va generar el naixement d'aquesta confessió.

Encara que no existeixen censos lingüístics actualitzats, s'estima que d'aquesta àmplia gamma de pobles que habiten l'Iran, només el 58% de la població parla persa o algun dels seus dialectes, un altre 26% parla llengües túrquiques, un 9% el kurd i la resta dels iranians parla els idiomes d'una de les múltiples ètnies que componen el país.

Aquesta diversitat, que permet que un representant de la minoria azera, com és Ali Jamenei, ocupi la capçalera de l'estat, no està exempta d'una repressió històrica cap als grups ètnics minoritaris amb l'objectiu de crear un estat homogeni des del punt de vista ètnic i religiós.

Això ha donat lloc a múltiples tensions desagregadores, com els diversos intents per formar un estat independent durant el segle XX dels àrabs de Juzestán i la lluita de dos pobles iranians sense estat, com són els kurds i els balutxos, per aconseguir la independència respecte als seus ocupants i reunificar-se en un Kurdistan i Baluchistan independents.

HISTÒRIA DE L'IRAN

El poble iraní posseeix una història rica des de la seva arribada als actuals límits de la República Islàmica d'Iran fa uns quaranta segles, procedent d'Àsia Central, fet que va donar lloc a una successió d'imperis que van assolir el seu clímax amb Ciro el Gran, estrateg militar i excel·lent administrador, que va forjar un estat que s'estenia des d'Europa fins a les portes de l'Índia.

Tal com succeeix amb tots els imperis, aquests, tard o d'hora, desapareixen; després d'un segle d'ocupació grega a través d'Alexandre el Gran i els seus successors, els perses van recuperar el control del seu destí amb els partos i els sasànides, des del segle III aC fins a l'arribada de l'islam al territori.

L'absorció de l'imperi sasànida pel califat no va ser perjudicial per als perses, ja que van poder influir en el desenvolupament de l'estructura administrativa de l'estat musulmà que es gestava, així com continuar la producció científica i literària que havien desenvolupat des de l'antiguitat.

Pitjor sort va córrer el poble persa amb les invasions turques i mongoles dels segles posteriors, que van devastar la regió i van provocar migracions massives que van transformar demogràficament el territori, fins que una altra dinastia persa, els Safàvides, va poder erigir un estat independent a partir de 1501, amb una durada superior als dos segles.

L'adopció del xiisme com a religió d'estat per part dels Safàvides va provocar la ruptura amb els seus veïns otomans; però, alhora, va permetre als perses establir vincles diplomàtics, polítics i comercials amb diversos regnes europeus, que van perdurar fins a la implosió de l'imperi a mitjan segle XVIII.

El col·lapse safàvida va provocar un període d'agitació, del qual el territori es va recuperar només per veure's assetjat per britànics que buscaven el control de l'Índia i per un imperi rus que s'apropava a les seves fronteres septentrionals, introduint idees alienes a la tradició política iraniana.

Durant el segle XIX, la intel·lectualitat iraniana va lluitar infructuosament per mostrar els beneficis d'un sistema parlamentari democràtic, davant l'oposició d'una monarquia i un clergat que no estaven disposats a cedir quotes de poder. Finalment, el 1906 es va produir la Revolució Constitucional, que va imposar, ja al llit de mort, al Shah Mozaffareddin Qayar una Assemblea i una constitució que el seu fill, Mohammad Al Shah Qayar, va rebutjar immediatament en pujar al tron.

L'enfrontament cada vegada més intens entre l'Assemblea i el Shah va desembocar en una cruenta guerra civil que va concloure el 1909 amb la victòria dels constitucionalistes i la substitució del monarca pel seu fill Ahmad, de només 12 anys, un rei que creia en el sistema parlamentari. No obstant això, durant la dècada en què va estar al capdavant del país no es van produir avenços importants a causa de la resistència de les forces conservadores, generant una frustració que va culminar amb un cop d'Estat encapçalat per Reza Pahlavi el 1921, que finalment va derrocar Ahmad el 1925, posant fi a la dinastia Qajar.

El nou Shah va aconseguir el suport inicial dels constitucionalistes per la seva intenció d'imposar les reformes aprovades el 1906; no obstant això, aquestes transformacions, inclòs el canvi del nom del país de Pèrsia a Iran el 1935, no van anar acompanyades d'una ampliació dels drets civils, fet que aviat li va granjear l'enemistat dels demòcrates, que van veure amb bons ulls la seva deposició durant la Segona Guerra Mundial per la seva postura filonazi.

Substituït pel seu fill Mohammad Reza, aquest va haver d'afrontar un país inestable des del mateix dia que va accedir al tron, amb crisis successives, sent la més greu la destitució del primer ministre Mossadeq mitjançant un cop instigat per britànics i nord-americans.

Consolidat al tron després del cop, Mohammad Reza va seguir els passos del seu pare, consistent en dur a terme profundes reformes al país que no anaven acompanyades d'avanços democràtics ni de mesures per reduir l'enorme bretxa entre l'elit i la gran majoria de la població profundament pobre, fet que va generar un profund descontentament entre àmplies capes de la societat i va desembocar en una revolució oberta el 1978 i la seva caiguda el 1979.

VELAYAT E FAQIH

A diferència del sunisme, i alhora causa de la fractura de l'islam en tres corrents (o primera fitna), el xiisme creu fermament que el profeta Mahoma va designar el seu cosí i gendre Ali com a successor tant en l'àmbit polític (califa) com en l'espiritual (imam), i que Abu Bakr, Umar ibn al-Khattab i Uthman ibn Affan van ser usurpadors.

La guerra civil provocada per la successió al califat es va decantar a favor dels familiars d'Uthman, els omeies, mentre que els partidaris d'Ali ibn Talib (xiïtes o aliïtes) sostenien que ell i la seva descendència mantindrien el lideratge espiritual.

Durant un parell de segles, es van succeir els imams, mantenint relacions més o menys tenses amb els detentadors del poder polític, fins que el dotzè imam, Mohammed al Mahdi, va ser ocultat pels seus seguidors més propers per evitar el seu assassinat, amb la promesa que tornaria juntament amb Jesús abans del fi del món per alliberar el planeta del mal i instaurar la justícia.

Després de la desaparició del Mahdi, els clergues xiïtes es van declarar els seus representants mentre aquest romangués ocult i van començar a desenvolupar el concepte de **Velayat e Faqih**, amb el qual s'erigien com a defensors dels sectors més vulnerables de la societat davant dels abusos del poder polític. Amb el pas del temps, el clergat xiïta va iniciar un procés de jerarquització basat en el coneixement de la llei islàmica, establint-se una sèrie de càrrecs religiosos en la cúspide dels quals es troba el Gran Ayatollah o **Marja'**, considerat l'únic capaç d'interpretar la jurisprudència islàmica.

El 1970, un d'aquests Marja', anomenat Ruhollah Jomeini, va publicar un llibre titulat *Hokūmat-i Eslāmī* (El Govern Islàmic), en què reinterpretava la figura del **Velayat e Faqih** per aplicar la tutela del clergat sobre l'estat, les seves institucions i la societat en conjunt fins al retorn del Mahdi.

Aquesta reformulació del concepte de tutela del jurista va suposar un punt d'inflexió respecte a la tradició xiïta, ja que durant segles el seu clergat havia evitat inmiscuir-se en política, més enllà de la posició particular d'alguns dels seus membres. Per això, aquest nou **Velayat e Faqih** va provocar el rebuig de clergues xiïtes rellevants tant d'Iran com d'altres països.

No obstant això, aquesta interpretació es va imposar amb el triomf de la Revolució Islàmica el 1979, convertint-se en un pilar fonamental de la Constitució de la recent creada República Islàmica d'Iran i permetent que el Gran Ayatollah Jomeini fos proclamat Líder Suprem amb amplis poders en assumptes estatals.

Aquesta constitució, aprovada en referèndum per la població, va romandre inalterable durant una dècada, fins que una greu crisi en els mesos previs a la mort del Líder Suprem Jomeini va forçar una profunda reforma destinada a reforçar el sistema polític.

Les esmenes constitucionals introduïdes van permetre l'accés al càrrec de Líder Suprem a persones que no ostentaven el títol de **Marja'**, van transferir la seva elecció del poble sobirà a un organisme anomenat **Assemblea d'Experts**, van tancar la possibilitat de crear un òrgan de lideratge compartit i van ampliar la seva capacitat de supervisió a pràcticament totes les institucions de l'estat mitjançant la creació de nous òrgans de control, donant lloc al que s'ha conegut com a **Velayat e Motlaqe ye Faqih** o Tutela Absoluta del Jurista.

A partir d'aquesta reforma, el Líder Suprem ostenta poders àmplies, teòricament supervisat per l'esmentada Assemblea d'Experts, el qual objectiu, tot i que pugui semblar irònic, és defensar l'interès de l'estat fins i tot quan aquest contrari al dret islàmic, cosa que a la llarga ha provocat tensions amb l'alta jerarquia religiosa.

Aquest poder s'exerceix a través de les institucions del país, dels òrgans de control establerts en la constitució, així com dels nous creats per les esmenes de 1989, com ara el **Consell de Guardians** o el **Consell de Discerniment**, que actua com a mediador entre el Parlament i el Consell de Guardians.

I, sobretot, es duu a terme a través d'una figura no oficial com és l'**Oficina del Líder Suprem**, que, mitjançant centenars de representants, trasllada les seves directrius a la premsa, al poder executiu, a les forces armades i de seguretat, a les universitats, a les organitzacions culturals i religioses, i a molts altres àmbits.

Amb el pas dels anys, l'ús excessiu i maliciós d'aquest instrument per part d'Ali Jamenei, que s'acosta als límits de la constitució iraniana, ha permès

trencar tots els contrapesos establerts en ella, facilitant una centralització extrema del poder i l'esborrament del poder real de les institucions de l'estat.

REPÚBLICA ISLÀMICA D'IRAN

Després de la caiguda del Shah, un govern provisional encapçalat pel liberal Mehdi Bazargán es va fer càrrec del país i semblava que el conduiria cap a un govern democràtic, encara que amb clares influències religioses. No obstant això, aquest executiu era feble, ja que el legislatiu estava en mans revolucionàries i parts del país eren controlades per guerrilles kurdes i comunistes.

Al poc temps, Bazargán va acumular derrotes, com la declaració del país com a República Islàmica i la victòria en les eleccions constituents d'un partit inspirat per Jomeini. Però la presa de l'ambaixada nord-americana per part d'estudiants va segellar el seu destí, i el seu govern va caure el novembre, setmanes abans que es celebrés un referèndum de ratificació de la constitució en què es creava la figura de Líder Suprem, càrrec que va correspondre a Jomeini.

A principis de 1980 van tenir lloc les primeres eleccions presidencials de la República Islàmica, en les quals el candidat reformista vinculat a l'Organització dels Muyahidins del Poble d'Iran o **Mojahedin-e-Khalq (MeK)**, Bani Sadr, va resultar vencedor, fet que va desembocar en mesos de forts combats entre aquests i la Guàrdia Revolucionària, la destitució de Bani Sadr i la seva substitució per Ali Jamenei després de la seva victòria en les eleccions següents.

Quasi paral·lel a aquesta greu crisi política, l'exèrcit iraquià va envair el país, donant inici a una cruenta guerra que va desangrar una República Islàmica privada de suport exterior, en contraposició a l'Iraq de Saddam Hussein. Malgrat diversos intents iranians d'aconseguir la pau a través d'una mediació internacional, aquesta només va ser possible quan l'Iraq es va disposar a negociar després de la seva invasió de Kuwait i la impossibilitat de mantenir una guerra contra la Coalició Internacional i una altra amb Iran al mateix temps.

Amb l'economia destrossada i grans pèrdues humanes derivades dels conflictes que van assotar el país en la seva primera dècada d'existència, a finals dels anys vuitanta va començar un debat sobre la necessitat de recórrer

a ajuda internacional per reconstruir el país, postura defensada pels reformistes i fermament rebutjada pels conservadors.

La intervenció del Líder Suprem a favor dels postulats conservadors va provocar una profunda divisió en el govern i una cadena de dimissions de dirigents reformistes, incloent-hi Ali Hossein Montazeri, que en aquell moment era considerat el successor natural d'un Jomeini que moriria mesos més tard, sent reemplaçat a la capçalera de l'estat per Ali Jamenei.

A la llarga, aquesta decisió dels reformistes es va demostrar un error de gran magnitud, ja que, tot i obtenir una majoria qualificada en les eleccions parlamentàries de 1992 i que el seu candidat a la presidència, Akbar Hashemí Rafsanyani, aconseguís un 94,5% dels vots en les presidencials de 1989 i un 64% quatre anys més tard, els conservadors van aconseguir el 1994 que s'aprovés una legislació electoral que establia que un òrgan, del qual la meitat dels seus membres era elegida pel Líder Suprem i l'altra meitat nomenada a proposta del Parlament, com és el **Consell de Guardians**, tindria la facultat de decidir quins candidats podien presentar-se a les eleccions.

A més, les mesures econòmiques aprovades durant aquest període reformista per atraure inversió estrangera van afectar durament les classes populars urbanes, donant lloc a una victòria conservadora a les legislatives de 1996, la qual cosa va permetre que aquesta corrent política obtingués el control del Consell de Guardians.

Així, tot i que els reformistes continuaven obtenint victòries en les eleccions presidencials, el cerco es va anar estrenyent, fet del qual es va adonar Mohammed Jatami durant la seva presidència, sent la limitació de poders del **Consell de Guardians** un dels seus cavalls de batalla entre 1997 i 2005, juntament amb la relaxació de les lleis sobre la censura, l'ocupació de les dones i el control del comportament social.

No obstant això, aquestes mesures reformistes, desitjades per la societat, es van topar ràpidament amb un mur format per un parlament en mans conservadores i les maniobres dels aliats d'Ali Jamenei dins dels òrgans de govern. Aviat van començar les destitucions o processos judicials contra polítics de l'àmbit de Jatami, cosa que el va obligar a moderar els seus plantejaments.

La tensió va esclatar finalment amb el tancament d'un diari reformista i la brutal repressió per part de les forces de seguretat de les protestes populars després d'aquest tancament, davant la passivitat de Mohammed Jatami, inacció que li va granjear la desconfiança dels partidaris de la reforma política.

Aquests reformistes van arrasar en les eleccions parlamentàries de l'any 2000, però la seva tasca sovint es veia frenada pels òrgans controlats pels conservadors i per la manca de suport d'un Jatami que passava el temps demanant disculpes per la seva falta de capacitat de maniobra i dubtant sobre si presentar-se a la reelecció el 2001.

Davant de la severa derrota dels conservadors en les parlamentàries, aquests van optar per no presentar un candidat seriós a les presidencials, cosa que va permetre una fàcil reelecció de Jatami, i van decidir combatre els reformistes des dels òrgans de govern que controlaven, especialment el **Consell de Guardians**, paralitzant l'activitat legislativa del parlament i realitzant redades massives contra reformistes.

A finals de 2002, Jatami va sortir del seu letarg i va proposar al parlament reduir el poder dels òrgans en mans conservadores i transferir-lo a la presidència o als òrgans del seu govern. El parlament va donar el seu vistiplau a aquestes mesures i va tornar a amenaçar amb dimissions massives de càrrecs públics reformistes si el **Consell de Guardians** bloquejava aquesta legislació, portant el país a un punt mort que es va prolongar en el temps.

Durant aquest període, els reformistes es van sumir en una profunda desil·lusió que es va traduir en una crida al boicot de les eleccions parlamentàries de 2004, secundada per amplis sectors del moviment, excepte pels partidaris de Jatami, cosa que va permetre una holgada victòria conservadora en aquests comicis.

Davant la perspectiva d'afrontar un nou mandat presidencial amb un parlament en mans conservadores, els reformistes van triar com a candidat un polític solvent, Akbar Hashemí Rafsanyani, i tot semblava encaminat perquè tornés a assumir el càrrec després de guanyar en la primera volta de les eleccions de 2005 davant diversos candidats conservadors.

No obstant això, la sorpresa es va produir en la segona volta, quan el candidat d'ideologia radical **Mahmud Ahmadineyad**, que havia quedat en segona posició en la primera ronda, va obtenir el 61,7% dels vots, convertint-se en el

primer president del país que no era clergue des del curt mandat de Bani Sadr.

L'ascens d'Ahmadineyad va suposar un terratrèmol polític amb repercussions fins a l'actualitat, ja que va trencar la tradicional dicotomia entre conservadors i reformistes per introduir una tercera via que combinava conservadorisme amb un fort nacionalisme i populisme.

Si bé durant el període 2005-2009 va rebre un suport ferm del Líder Suprem en les seves polítiques de confrontació amb Occident, depuració de reformistes de les institucions, persecució de la dissidència i reactivació del programa nuclear iniciat pel Shah, a la segona legislatura aquesta relació va començar a tensor-se considerablement.

En l'àmbit econòmic, Ahmadineyad es va veure afavorit per un fort augment dels preus del petroli, fet que li va permetre desenvolupar programes socials destinats a alleujar la pobresa de la seva base electoral. No obstant això, no va aprofitar aquesta conjuntura per desenvolupar infraestructures ni renovar el teixit industrial, confiant que el preu del barril es mantindria i que podria subsidiar indefinidament la seva base electoral.

Tanmateix, les sancions econòmiques derivades de la seva política de confrontació internacional, la gestió erràtica dels ingressos econòmics i una inflació galopant van provocar una forta caiguda de la popularitat dels conservadors en les eleccions legislatives de 2008. Per agreujar encara més la situació, el preu del petroli es va desplomar els mesos previs a les presidencials de 2009, indicant que el guanyador hauria d'afrontar una greu crisi econòmica.

Un cop autoritzats a presentar-se dos candidats conservadors, un dels quals era Ahmadineyad, i dos reformistes, la campanya electoral va començar a finals de maig i es va desenvolupar entre continus retrets i desqualificacions entre els contendents, així com mobilitzacions massives dels electors en manifestacions i a través de les xarxes socials.

Tot i que en algun moment semblava que el reformista Mir Hossein Musavi podria guanyar la presidència, Mahmud Ahmadineyad es va imposar clarament, sense necessitat d'una segona volta. Un cop coneguts els resultats, l'electorat progressista va iniciar una ona de protestes que no va poder ser aturada ni per les crides d'Ali Jamenei a acceptar els resultats ni per la

repressió extrema exercida tant per les forces de seguretat com per les milícies afins, com els **Basij**.

En un moment determinat, fins a un milió de persones van denunciar frau electoral en una manifestació pels carrers de Teheran, i tant els candidats reformistes com l'altre conservador van sol·licitar una revisió del recompte i una investigació de les irregularitats detectades.

Tot i que Ali Jamenei inicialment va acceptar una investigació, en veure el nivell de polarització i violència al carrer va optar per passar pàgina, donant per vàlids els resultats i amenaçant amb incrementar la repressió contra aquells que organitzessin o participessin en les protestes. Això va permetre que Ahmadineyad assumís novament la presidència, tot i que les protestes van continuar de manera intermitent fins al 2011.

Durant aquest segon mandat, Ahmadineyad va haver d'afrontar crítiques tant de l'oposició com de dins les seves pròpies files per la manca de transparència política, la centralització del poder, la limitació de les llibertats públiques i la contínua confrontació amb la comunitat internacional.

Per empitjorar encara més la situació, Ahmadineyad es va granjear l'enemistat d'una de les seves bases electorals, la **Guàrdia Revolucionària**, en destituir el ministre d'intel·ligència, que a més era proper al Líder Suprem, fet que finalment va portar tant Ahmadineyad com els seguidors d'aquesta facció a l'ostracisme polític.

Després de la tumultuosa presidència d'Ahmadineyad, a les presidencials de 2013 va imposar-se un candidat moderat, **Hassan Rohani**, recolzat per la corrent reformista i amb l'objectiu de negociar amb Occident per aixecar les sancions a les exportacions de petroli i obtenir ingressos per recuperar l'economia iraniana.

Per aconseguir un acostament a la comunitat internacional, va acceptar limitar el programa nuclear del país el 2015, cosa que els conservadors van rebutjar fermament, considerant que això suposava una renúncia al seu estatus de potència regional i que, a llarg termini, perjudicaria el país.

En política interior, Rohani va donar passos per ampliar els drets socials i polítics de la població, però totes les reformes van ser frenades pels

conservadors en els òrgans que controlaven, com el **Consell de Guardians**, generant desànim entre les bases moderades i reformistes.

A més, ja dins del seu segon mandat, l'economia no es recuperava, per la qual cosa el seu govern va haver de retirar nombrosos subsidis de l'executiu anterior, provocant mobilitzacions massives contra el govern i el Líder Suprem, que van ser sufocades per una repressió estatal d'un nivell inèdit fins aleshores en la història de la República Islàmica.

Malgrat això, la ciutadania no va ser silenciada totalment durant el seu mandat, ja que el poble iranià encara va tenir ocasió d'ocupar els carrers per protestar contra l'intent del govern d'eludir la seva responsabilitat en l'enderrocament d'un avió ucraïnès que va causar la mort de 176 passatgers.

Després del parèntesi moderat de Rohani, els conservadors van tornar a guanyar les eleccions de la mà d'**Ebrahim Raisi** el 2021, un polític de línia dura vinculat a les execucions massives de 1988, molt proper al Líder Suprem i del qual es va especular que el succeiria al capdavant del país en morir aquest.

Amb Raisi, la repressió contra la població va tornar a incrementar-se, especialment després de les protestes ciutadanes de 2022 per la mort de **Mahsa Amini**, que va rebre una pallissa a la comissaria per portar incorrectament el hijab, fet que va comportar un augment de les sancions occidentals contra el país.

No obstant això, com a resultat de la reconfiguració de blocs derivada de la guerra entre Rússia i Ucraïna i de l'abandonament del dòlar per part de diversos països en el comerç del petroli, el dany a l'economia provocat per les sancions no va ser tan greu com s'esperava.

En política exterior, a més d'estrènyer llaços amb Rússia i la Xina, Iran va iniciar una escalada de tensions amb Israel i un increment de suport a governs i grups armats afins a la regió. No obstant això, després del conflicte iniciat el 7 d'octubre de 2023 a Gaza, un rere l'altre, van caure bona part dels components del que es coneix com l'"Eix de la Resistència".

Ebrahim Raisi no va poder contemplar aquesta caiguda parcial d'un dels pilars bàsics de la política exterior iraniana des de l'època d'Ahmadinejad, ja que va morir juntament amb el ministre d'Afers Exteriors en estavellar-se l'helicòpter en què viatjaven el maig de 2024.

Una societat iraniana empobrida i temerosa d'un augment de la repressió en el context del conflicte més o menys directe amb Israel va donar, al juliol de 2024, una ajustada victòria al candidat reformista **Masoud Pezeshkian** en unes eleccions amb una participació inferior al 50%.

Elegit per dur a terme una sèrie de reformes polítiques d'obertura, en un context de col·lapse econòmic, problemes mediambientals i una més que probable guerra directa amb Israel i/o els Estats Units, aviat es va rendir davant les faccions més radicals dels conservadors, frenant la introducció de mesures liberalitzadores contemplades en el seu programa polític.

La seva deriva política al capdavant del país, que ha motivat un descens dràstic de la seva popularitat, el va portar a excloure els seus aliats polítics del govern, adoptar postulats ultraconservadors i negar-se a posar fi al conflicte amb Israel mitjançant negociacions amb aquest o amb els Estats Units, ja que **Ali Jamenei** s'hi oposa. Aquesta situació va conduir finalment al que s'ha denominat a Iran la "**Guerra dels 12 dies**", deixant el règim al límit el juny de 2025.

ACTORS POLÍTICS

Motivat per la complexitat de la seva composició ètnica i cultural, així com pels avatares polítics del darrer segle, el panorama polític iraniana es troba molt fragmentat en múltiples faccions i organitzacions que, de manera general, es poden classificar en quatre grups segons l'àmbit de la seva acció política.

Així doncs, podem observar:

Faccions internes del règim

Si alguna cosa caracteritza la República Islàmica de l'Iran és que està regida per un sistema polític híbrid únic al món, que combina estructures republicanes tradicionals amb altres religioses, les quals poden ser a la vegada d'elecció popular o de designació política i/o religiosa.

En els primers anys, persones i col·lectius amb diverses posicions polítiques es distribuïen entre els múltiples òrgans de poder, intentant arribar a acords amb altres faccions perquè la seva postura fos la oficial; quan això no era

possible, la intervenció del Líder Suprem **Jomeini** era la paraula final en la disputa. Després de la seva mort, la situació es va complicar encara més.

Això ha fet que l'estudi de les diferents faccions polítiques sigui molt complex, i al llarg dels anys els estudiosos de la República Islàmica de l'Iran han realitzat múltiples classificacions, algunes centrades en l'eix polític i altres combinant la ideologia amb el factor religiós.

A més, la multiplicitat de corrents dins d'una mateixa facció i el viratge ideològic d'algunes d'elles fan pràcticament impossible una catalogació ideològica definitiva dels grups que competeixen pel poder a l'Iran dins dels límits establerts pel **Velayat e Faqih**.

Tot i això, i de manera general, es poden identificar diferents faccions al llarg de les diverses fases polítiques de la República Islàmica. Durant els convulsos primers anys del règim es pot parlar d'una divisió entre conservadors i liberals.

Cal assenyalar, però, que aquesta divisió és força forçada, ja que els liberals tradicionals reunits al voltant de **Bazargan** van ser eliminats de l'esfera política ja durant la guerra amb l'Iraq. A partir d'aquell moment, es van considerar liberals els polítics amb una visió més oberta en matèria política, econòmica i cultural, dins dels límits del **Velayat e Faqih**.

Amb el pas dels anys, aquesta divisió política es va anar complicant i, a l'era de la reconstrucció —que comença simbòlicament després de la mort de Jomeini— ja es parlava de fins a quatre faccions compostes per múltiples grups i corrents internes que respectaven els principis fundacionals de la República Islàmica.

De manera general, aquests grups es podien caracteritzar de la següent manera:

- **Conservadors tradicionals:** defensaven el lliure mercat, el conservadorisme social i cultural, i mantenien una relació limitada amb Occident, tot evitant enfrontaments directes.
- **Moderats:** també advocaven pel lliure mercat, tot i que la seva aposta passava per privatitzar l'economia per atreure inversió estrangera, i eren més permissius en els àmbits social i cultural.

- **Esquerra:** defensava una política exterior antioccidental i una economia intervencionista.
- **Corrents autoritàries:** de difícil catalogació segons els estàndards occidentals, en aquell moment rebien noms diversos com Radical, Neoconservador, Esquerra Tradicional o Nova Esquerra. Estaven compostes per milícies defensores del **Velayat e Faqih** que s'oposaven de manera radical a l'obertura en temes socials i culturals, a una intervenció econòmica limitada i mostraven un rebuig frontal a Occident.

Aquesta divisió en quatre faccions es va mantenir durant l'**Era de la Reforma**, que va començar amb l'elecció de **Mohammad Khatami** com a president del país el 1997, tot i que algunes d'aquestes corrents ja havien modificat la seva denominació i orientació ideològica. El panorama polític es va dividir aleshores en:

- **Conservadors:** denominació que van adoptar tant els conservadors tradicionals com els radicals, a causa de la seva oposició a les polítiques del moderat Khatami. Compartien un programa d'aplicació estricta de la llei islàmica i un recel cap a Occident.
- **Moderats:** com a bloc central de la política, al detentar la presidència del govern, intentaven conjugar el manteniment del marc constitucional existent amb el desenvolupament econòmic, la reactivació de les relacions diplomàtiques amb la comunitat internacional i la introducció de petites reformes polítiques i socials.
- **Reformistes:** facció sorgida de l'abandonament per part de l'esquerra dels seus postulats tradicionals per abraçar els liberals en matèria de pluralisme polític i un entorn cultural i social més obert, fet que els va situar ideològicament força propers als Moderats.

Un nou gir en la divisió faccional iraniana va començar durant la campanya electoral de les presidencials de 2005, que van portar **Mahmud Ahmadinejad** a la presidència, i es va consolidar durant el seu mandat, amb conseqüències que perduren fins a l'actualitat.

Després de 16 anys allunyats de la presidència, els conservadors van considerar necessari introduir canvis per atraure un electorat cada vegada més desencantat amb la política després del període de govern moderat-reformista. Per aconseguir-ho, van modificar la seva imatge, el seu discurs i fins i tot el seu nom, començant a denominar-se **principalistes**.

Inclusivament, tenien seleccionat el candidat ideal per recuperar la presidència: un principalista moderat anomenat **Mohammad Qalibaf**. No obstant això, el record del seu passat recent en la repressió de les protestes va fer que retirés la seva candidatura, fins i tot després de superar el filtre del **Consell de Guardians**.

Un cop els principalistes es van quedar sense candidat, no els va quedar més remei que donar suport a una persona que ni tan sols les associacions polítiques més radicals havien recomanat, i la presència de la qual a les paperetes electorals es devia al treball previ de la **Guàrdia Revolucionària** i la milícia **Basij**.

Durant la campanya i posteriorment, el discurs de **Ahmadinejad** era tot el contrari als principis conservadors, ja que barrejava amb facilitat retòrica religiosa amb apel·lacions a la justícia social i crítiques a la corrupció incrustada en el sistema polític iranià.

Ahmadinejad va guanyar les eleccions en segona volta i, des del primer moment, els principalistes tradicionals van maniobrar per encarrilar el seu discurs o desfer-se'n tan ràpidament com fos possible. Així, el president recentment nomenat va començar a estrechar cada vegada més els seus llaços amb la burocràcia estatal, els **Basij** i la **Guàrdia Revolucionària**, la qual composició era laica però fortament influïda per sentiments religiosos.

A partir d'aquest moment, va començar una guerra interna dins del principalisme en què la facció d'**Ahmadinejad** maniobrava per reduir la presència de clergues en els òrgans de representació política, mentre que els principalistes tradicionals frenaven les iniciatives del govern i, al mateix temps, forçaven la destitució i l'encausament del cercle proper a Ahmadinejad, que va començar a ser denominat **Corriente Desviada**. Així, l'espectre polític va quedar dividit fins a l'actualitat en:

- **Principalistes tradicionals:** mantenen els seus principis de llibertat econòmica, conservadorisme social i cultural, i oposició a arribar a

acords amb Occident.

- **Principalistes radicals:** a més d'una forta intervenció en l'economia, exigeixen la tornada als valors fundacionals de la República Islàmica després d'anys de despolitització del **Velayat e Faqih** i d'una postura acomodaticia dels representants del sistema.
- **Corriente Desviada:** comparteix alguns principis amb els principalistes radicals, dels quals provenen, a més d'advocar per postures nacionalistes, populistes i nacionalistes. Tot i ser exclosos del sistema per la seva postura oposada al **Velayat e Faqih**, encara participen en el joc polític intentant que els seus membres es presentin a les eleccions, com va ser el cas d'**Ahmadinejad** en les presidencials de 2017, 2021 i 2024.
- **Moderats:** comparteixen principis amb els principalistes en matèria econòmica, però estan oberts a ampliar els drets socials i culturals i a negociar amb Occident.
- **Reformistes:** ideològicament són centristes o socials liberals i intenten introduir canvis dins del sistema polític des de dins. En política exterior, són els més inclinats a arribar a acords amb la comunitat internacional.

Faccions internes de l'oposició

El faccionalisme que caracteritza el sistema polític iranià també s'estén a l'oposició interna al règim, que es divideix en múltiples partits amb diferents corrents ideològiques que operen en la clandestinitat. Entre aquests hi ha els nacionalistes, l'esquerra, els progressistes, així com figures individuals.

Dins de les corrents nacionalistes es troben organitzacions polítiques com el Front Nacional, partit fundat el 1949 que va arribar al poder sota la direcció de Mosaddegh i de nou amb Bazargan després de la caiguda del sha Pahlavi el 1979.

Amb la instauració de la **República Islàmica d'Iran**, aquest partit va ser il·legalitzat, i els seus militants el van refundar a mitjans dels anys 90, moment des del qual opera en la clandestinitat juntament amb partits d'ideologia similar com el **Partit de la Nació Iraniana**.

L'esquerra iraniana està formada per partits d'ideologia socialista i/o comunista que van acompanyar els islamistes durant la revolució de 1979 i que des de llavors s'oposen al sistema sorgit. Entre ells destaquen el **Tudeh**, el **Partit de l'Esquerra d'Iran**, el **Partit Comunista d'Iran (MLM)** i l'**Organització de Fedayines del Poble Iraní (Majoritària)**.

Tot i compartir objectius similars, aquests partits són incapaços de presentar-se units en un front comú a causa de diferències estratègiques i ideològiques que no volen o no poden superar, fins i tot en contextos de crisi econòmica greu i forta repressió policial.

Finalment, hi ha els **progressistes**, un conjunt de grups que inclou des de social-liberals fins a reformistes que amb el temps descobreixen que el sistema polític és impossible de reformar des de dins, i del qual formen part persones que fins i tot han exercit com a primer ministre de la República Islàmica, com **Mir Hussein Musavi**.

Exteriors (Oposició iraniana a l'exili)

Atès la ubicació del seu lideratge i la majoria dels seus seguidors, podem considerar com a actors polítics externs tant els monàrquics partidaris de la dinastia **Pahlavi** com el **Comitè Nacional de Resistència d'Iran (CNRI)**, que en realitat actua com a màscara política de l'**Organització dels Muyahidines del Poble d'Iran (OMPI o MeK, per les seves sigles en persa)**.

Pel que fa als primers, la seva base essencial i gairebé exclusiva són iranians de la diàspora que van haver d'abandonar la República Islàmica d'Iran en els primers anys d'existència del règim per eludir les represàlies dels diferents grups revolucionaris, a causa de la seva col·laboració, real o percebuda, amb el règim de terror instaurat pels **Pahlavi** i la seva policia secreta, el **SAVAK**.

A més, aquests grups manquen d'unitat, ja que estan dispersos i sense una ideologia clara, oscil·lant des de l'absolutisme fins a la defensa de la restauració de la constitució de 1906. L'únic punt en comú és promoure la identitat persa basada en una nació, una llengua i una cultura, la qual cosa ja exclou de ple gran part dels habitants d'Iran.

Actualment, advocen per la restauració de la dinastia amb **Reza Pahlavi** al tron i tenen una presència notable a les xarxes socials, des d'on criden els iranians a alçar-se per establir un "govern d'unitat nacional i democràtic". No

obstant això, rebutgen fermament que aquest govern estableixi una república i molt menys que reconegui el dret de les minories a governar-se mitjançant cert grau d'autonomia o un estat federal.

Els monàrquics, que manquen d'organització a l'interior del país, tot cridant a la insurrecció uns seguidors dels quals realment no disposen, també exploren la possibilitat que militars i milícies afins al **Velayat e Faqih** duguin a terme un cop d'estat i els cedeixin el poder voluntàriament.

Per pal·liar aquesta falta de suport intern, el 2023 **Reza Pahlavi** es va reunir amb diverses personalitats de l'oposició per crear l'**Aliança per la Democràcia i la Llibertat a l'Iran (ADFI)**. No obstant això, en qüestió de mesos, la resta de components va abandonar el grup a causa del comportament poc democràtic de l'entorn de l'hereu del tron.

Després de la seva marxa, aquests exmembres de l'ADFI van argumentar la dificultat de construir una oposició unida amb algú que no s'hagi distanciat del règim autoritari del seu pare i els col·laboradors del qual, impregnats d'una ideologia xovinista, es neguen a reconèixer els drets de les minories d'Iran.

L'**OMPI (MeK, d'ara endavant)** és un moviment sorgit el 1965 que, en els seus inicis, combinava el marxisme amb l'islamisme. L'any 1971 va decidir emprar la lluita armada per derrocar el **Sha**, patint una forta repressió i la sortida dels elements més d'esquerrers durant el període 1971-1977.

Quan la situació es va tornar insostenible per al Sha, aquest es va veure obligat a buidar les presons, fet que va permetre la ressuscitació d'una organització molt debilitada. Des de llavors, l'OMPI va créixer fins al punt que un candidat seu va guanyar les primeres eleccions presidencials després de la caiguda del Sha, convertint-se en una amenaça seriosa per a **Jomeini**.

Després de la victòria electoral, la tensió entre el MeK, liderat per **Masud Rajavi**, i els partidaris de Jomeini va augmentar fins a esclatar en enfrontaments al carrer el 1981, que van concloure amb la derrota militar dels seguidors de Rajavi i la fugida d'aquest i del president **Bani Sadr** a París.

A França, el MeK es va aliar amb altres organitzacions de l'oposició per formar el **CNRI**, encara que aquesta unió no va durar gaire i la majoria dels grups es

van retirar quan Rajavi va decidir col·laborar amb **Saddam Hussein** durant la guerra que l'Iraq havia emprès contra l'Iran.

A partir d'aquest moment, Rajavi, juntament amb una militant de l'organització amb qui s'havia casat recentment, va transformar ideològica i organitzativament el MeK, introduint un culte a la personalitat de la parella, convertint el grup politico-militar en una secta.

Amb el temps, els Rajavi, **Masud i Maryam**, es van traslladar a Iraq amb milers dels seus seguidors per combatre de la mà de l'exèrcit iraquià contra les tropes iranienes i, posteriorment, ajudar a suprimir un aixecament kurd al nord d'Iraq, fet que va acabar amb el seu prestigi tant davant de l'oposició interna al règim com davant dels kurds d'Iran.

Considerats traïdors fins i tot per l'oposició al règim iraní i per una part de l'opinió occidental, el 1997 van ser inclosos a les llistes d'**Organitzacions Terroristes Estrangeres** pel Departament d'Estat dels Estats Units, el Regne Unit i la Unió Europea, sense ser-ne retirats fins una dècada més tard.

Amb la invasió d'Iraq el 2003 per part de la **Coalició Internacional**, el MeK es va mostrar com una de les forces més combatives fins que la seva base va ser ocupada per tropes nord-americanes, moment en què es va veure per última vegada en vida **Masud Rajavi**.

Després de constatar el caràcter sectari del grup i els nombrosos abusos i tortures soferts pels militants sospitosos de dissidència o espionatge per a l'Iran, milers de membres del MeK i **Maryam Rajavi** van ser enviats a un campament de l'organització a **Albània**.

Des d'**Albània**, els militants del MeK han passat més d'una dècada finançant polítics conservadors i ultraconservadors tant dels **Estats Units** com d'**Europa**, amb l'objectiu d'influir en la política d'aquests respecte a Iran, de manera que la situació interna del país esdevingui insostenible i es propiciï la caiguda del **Velayat e Faqih**.

Minories

Durant molts anys i sota la dinastia **Qayar**, Pèrsia era la unió de diferents regnes ètnics sota la protecció d'un mateix sobirà, el poder del qual s'exercia directament a les grans ciutats del país i mitjançant aliances amb les

estructures de poder locals d'aquestes minories a les regions perifèriques d'Iran.

La situació va canviar amb l'ascens al tron de **Reza Pahlavi**, ja que la seva visió d'un país nou, constitucional i modern no incloïa les diferents minories que l'habitàvem. Per imposar aquesta visió, va prohibir l'escriptura en qualsevol llengua que no fos el persa i va enviar l'exèrcit per sotmetre la resta de grups ètnics que componien Pèrsia.

Aquesta campanya de repressió de la diferència va continuar durant el regnat del seu fill **Mohammad Reza Pahlavi**, motiu pel qual diferents grups armats ètnics es van unir a la lluita per derrocar-lo, cosa que es va aconseguir el 1979.

Tanmateix, el naixement de la **República Islàmica d'Iran** inicialment no va suposar una gran millora per a ells, ja que l'existència de minories no perses i no xiïtes representava un obstacle per a la creació d'un estat xiïta i persa. Per aquest motiu, les milícies ètniques que havien ajudat a derrocar el Sha van ser combatudes amb violència, per por que col·laboressin amb l'enemic extern.

Un cop estabilitzat el règim del **Velayat e Fiqh** i especialment després de la mort de **Jomeini**, la repressió dura va finalitzar, donant pas a un període en què els drets de les minories variaven segons la facció que ocupava la presidència del país, amb una marginació més o menys marcada quan governaven els conservadors i una ampliació de drets, incloent-hi representació política i administrativa a nivell local i provincial, quan el país estava dirigit per reformistes com **Jatami**.

Amb l'arribada al poder d'**Ahmadineyad**, la repressió envers les minories es va intensificar, especialment després de les protestes derivades de la seva reelecció el 2009, obrint una gran escletxa entre aquests col·lectius i el sistema polític que el seu successor, el reformista **Rohani**, no va poder o no va voler tancar, ja que va continuar amb la campanya de detencions i execucions a **Baluchistan, Kurdistan i Ahwaz**.

Aquest abandonament reformista de les minories durant el període 2013-2021 va mostrar a aquests grups que el sistema difícilment podia ser modificat des de dins, passant a una fase d'**abstenció activa** en les eleccions presidencials que van portar al poder a **Raisi** i, probablement, en les de 2024, atès l'alt nivell d'abstenció i el baix nombre de vots obtinguts pel reformista **Pezeshkian**.

Un aspecte rellevant d'aquest procés històric de marginació és que es dona a **diferents escales segons el grup ètnic** al qual pertany una persona. No és el mateix ser d'un poble túrquic i de confessió xiïta, com els azerís, que ser sunnita, com els baluches, kurds o àrabs.

De fet, mentre que els **azerís** afirmen sentir-se bastant integrats en la societat iraniana i les seves queixes es refereixen sobretot a la imposició lingüística del persa, en el cas dels **baluches**, l'abandonament econòmic de la regió és total, la seva representació en òrgans polítics és inexistent, la repressió contra els grups insurgents és molt dura i el nombre d'execucions és desproporcionat.

La presència de població **àrab** dins les fronteres iranianes sempre ha estat problemàtica per a Teheran, sobretot durant la guerra contra l'Iraq, tot i que la majoria dels habitants de la regió van romandre fidels a la República Islàmica malgrat ser sunnites.

Aquestes tensions han portat la població àrab a reclamar **autonomia regional**, principalment per vies pacífiques, fet que ha estat respost pels diferents règims de Teheran amb repressió i un suposat pla de dispersió dels habitants de la regió pel país el 2005.

Pel que fa als **kurds**, el fet de ser un poble format per desenes de milions de persones repartides en quatre estats amb diferents graus d'autonomia aconseguits mitjançant la lluita armada genera preocupació pel flux d'armes i militants que travessa les fronteres d'aquests països.

L'Iran tem que els kurds que habiten les fronteres del seu país puguin reclamar un govern autònom a semblança del que ocorre a l'Iraq i, més recentment, a Síria, fet que posaria en perill el procés de centralització i persanització iniciat amb els **Pahlavi** i continuat amb la República Islàmica; per això, es duen a terme campanyes periòdiques de repressió contra components d'aquesta minoria.

Ens trobem, doncs, davant d'un panorama de **repressió sistemàtica envers les minories** per part dels diferents règims que han ocupat el poder a l'Iran, acompanyat del silenci tant dels reformistes com dels diversos grups de l'oposició a l'exili, que consideren que donar suport a les minories seria contrari als interessos nacionals de l'Iran.

Aquest abandonament per part de la resta d'organitzacions està generant un sentiment de desafecció, no envers el sistema polític, sinó respecte al que representa l'Iran, i, en conseqüència, impulsa les minories a abraçar la seva pròpia identitat ètnica o cultural i a reclamar canvis democràtics en coordinació amb els altres pobles sotmesos.

CONCLUSIÓ

Per tant, ens trobem davant d'una ideologia que va néixer amb la pretensió d'estendre's a tot el món islàmic, però que fins ara només s'ha aplicat a l'Iran, amb partidaris fermes a la regió i múltiples detractors dins del país, incloent-hi figures polítiques i religioses rellevants. La reformulació del **Velayat e Faqih** va topar amb una forta oposició per part d'erudits del xiisme tant iranians com d'altres països durant els anys setanta i vuitanta, i encara avui, mig segle després de la Revolució Islàmica, continua generant resistències.

El sistema polític permet l'elecció de representants que actuen sota el control d'òrgans no necessàriament democràtics, amb una forta impronta religiosa, en el qual la raó d'estat preval sobre els preceptes islàmics i que ha donat suport a múltiples actors polítics i militants de la regió, independentment de la seva confessió religiosa, quan això afavoreix l'interès nacional.

Al llarg del temps, el sistema s'ha anat reformant per introduir òrgans constitucionals que actuen com a contrapesos, tot i que aquests han estat progressivament buidats de poder pel cap de l'estat per centralitzar l'autoritat, recolzat per una camarilla que no ha estat ratificada a les urnes.

Un dels problemes més rellevants per a la continuïtat de la República Islàmica és que la persona que exerceix el control absolut del país té 86 anys i una salut fràgil, fet que fa que la designació del futur Líder Suprem sigui una qüestió decisiva. Diversos candidats han estat considerats durant els últims anys, entre els quals destaca **Mojtaba Jamenei**, fill del Líder Suprem, tot i que la seva baixa autoritat religiosa i la retirada prèvia de la condició de marja' li resten credibilitat. A més, no està clar si Ali Jamenei busca garantir al seu fill una posició de poder futura o alguna cosa més enllà d'això.

Altres candidats incloïen Ebrahim Raisi, la trajectòria del qual havia demostrat que no li tremolava la mà a l'hora de prendre decisions difícils i que havia ocupat diversos càrrecs públics, incloent-hi la presidència del país, encara que

no havia arribat al nivell d'ayatollah. No obstant això, la seva mort en un accident d'helicòpter el 2024 va fer impossible la successió.

El tercer en la llista de possibles candidats era Sadiq Larijani, que aplegava en la seva persona la fidelitat al sistema, especialment al Líder Suprem, amb l'erudició religiosa i l'experiència en càrrecs públics. Tot i això, és crític amb l'òrgan encarregat d'escollir el successor d'Ali Jamenei.

Després de la mort de Raisi, també es va parlar d'Hassan Jomeini com a possible nou Líder Suprem, un càrrec que el seu avi va ocupar primer, però la seva candidatura es veu debilitada per la seva vinculació amb reformistes i pel fet d'haver estat vetat prèviament per presentar-se a les eleccions del Consell de Guardians.

Sigui qui sigui el que succeeixi a Ali Jamenei, heretarà un país immers en una greu crisi econòmica, que pateix les conseqüències dels bombardejos tant dels Estats Units com d'Israel i, el més greu, afrontant una manca de suport popular sense precedents en la història de la República Islàmica. Aquest dèficit de legitimitat és conseqüència de l'estratègia d'avançar a tota màquina d'Ali Jamenei, on, a través dels seus lleials al Consell de Guardians, decideix el grau d'oposició tolerada al parlament segons com de amenaçat es trobi el règim durant les eleccions.

En circumstàncies favorables o quan els interessos de l'estat ho requereixen, es toleren candidatures que intenten reformar el règim. En contextos adversos, fins i tot candidats amb lleialtat demostrada que proposen petits canvis per mantenir l'estatus quo són vetats. Aquesta situació pot ser aprofitada tant per potències estrangeres com per actors polítics dins i fora d'Iran, per impulsar un canvi profund o fins i tot el col·lapse de la República Islàmica, obrint el camí cap a un nou sistema polític i un nou país.

No obstant això, aconseguir-ho és difícil, ja que el primer i més important obstacle és superar la resistència de la **Guàrdia Revolucionària (IRGC)**, que sota el mandat d'Ali Jamenei s'ha convertit en una organització immensament poderosa que només respon al Líder Suprem i que no està disposada a cedir fàcilment.

I és que la població, especialment després de la repressió de les manifestacions per la mort de Mahsa Amini i el descens del vol 752 de Ukraine International Airlines, reclama en la seva gran majoria un canvi que passa per

la separació entre religió i estat, i la seva opinió probablement no ha variat gaire després dels bombardejos patits els últims mesos.

Tanmateix, és molt difícil que un agent polític per si sol aconsegueixi superar les resistències del règim i imposar una reforma política o la caiguda del Velayat e Fiqh, a causa de la profunda divisió dins del camp de l'oposició, ja sigui tolerada, clandestina o en l'exili.

Per exemple, si considerem l'oposició iraniana a l'exili, els monàrquics presenten un programa divisor, no disposen de suport polític dins del país i, a més, es presentaven com el canvi recolzat per països que han bombardejat Iran; mentre que el MeK va dur a terme durant anys atemptats terribles, es va aliar amb l'enemic en una guerra brutal i ara actua com a grup de pressió de polítics neoconservadors occidentals.

Pel que fa a les minories ètniques, no constitueixen una majoria poblacional que pogués forçar el canvi, tampoc la majoria persa voldria veure's sotmesa a un govern d'aquestes minories coaligades, i tampoc està en la voluntat d'aquestes majories controlar els mecanismes d'un país del qual, amb el temps, han començat a rebutjar de manera ferma formar-ne part.

Si ens fixem en les faccions internes de l'oposició, el fet que nacionalistes, esquerrans i progressistes hagin estat incapaces, fins ara, de presentar-se en un front unit, no permet presuposar que tinguin la voluntat que en un futur proper siguin capaços de crear un instrument polític que lideri la població cap al canvi.

Finalment, dins de les faccions internes del règim, només els reformistes mostren voluntat de canviar el sistema, encara que les seves files es van escurçant dia a dia, ja que cada cop més membres passen a l'oposició interna davant la impossibilitat de la reforma, sent un exemple clar l'ex-primer ministre Musavi, que recentment va sol·licitar un referèndum per formar una assemblea constitucional destinada a reformar el sistema.

Per tant, perquè aquest canvi es produeixi, és necessària la formació d'una aliança d'agents polítics, com va ser el cas amb l'Aliança per la Democràcia i la Llibertat a l'Iran el 2023, i que aquesta sigui capaç de superar els vicis del passat que van enfonsar l'ADFI poc després de néixer.

De tota manera, cal ser conscients que aquesta aliança és molt difícil d'aconseguir a causa de la pluralitat d'agents polítics, del faccionalisme dins de cadascun d'ells i de la impossibilitat de conciliar els seus interessos quan les propostes d'alguns poden resultar antagòniques.

Un clar exemple d'aquest antagonisme és la posició dels monàrquics, ja que la seva concepció de la nova Iran s'oposa tant a les postures de l'oposició interna com a les de les minories ètniques pel que fa a la forma de l'estat. Les aspiracions descentralitzadores de la perifèria tampoc no són del tot del grat d'alguns agents polítics que reclamen el canvi, per posar només un parell d'exemples.

A més, queda en dubte quina posició adoptarien tant les faccions moderades del règim com l'anomenada Corriente Desviada davant un escenari de reforma a l'Iran, ja que els primers només desitgen una certa obertura en temes culturals i socials, mentre que els segons pretenen reduir o eliminar la presència del clergat dins les institucions republicanes, però des d'una postura força conservadora.

En definitiva, en un futur no gaire llunyà, la República Islàmica d'Iran es trobarà en una cruïlla en la qual els partidaris del règim es troben en una fugida endavant de la qual és molt difícil tornar enrere, i l'oposició està fragmentada i sense voluntat de discutir l'abast d'una possible reforma.

La reforma negociada seria l'opció més adequada per al país, ja que uns podrien controlar fins a quin punt estan disposats a cedir per no perdre els seus privilegis en la nova Iran, i els altres podrien transformar el país sense necessitat d'un bany de sang que obrís ferides que triguen dècades a tancar-se.

BIBLIOGRAFIA

- Aarabi, K. (2019) "What is Velayat e Faqih?" extraído de <https://institute.global/insights/geopolitics-and-security/what-velayat-e-faqih>
- Álvarez, M. (2009) "Dinámicas de poder: Faccionalismo político en la República Islámica de Irán" extraído de https://repositorio.colmex.mx/concern/theses/6d56zw87f?f%5Bdirector_sim%5D%5B%5D=Mesa+Delmonte%2C+Luis&locale=es
- Balaghi, S. "Colonialism and Constitutionalism: Iran at the Turn of the Century" extraído de <https://greyartmuseum.nyu.edu/2015/12/a-brief-history-of-20th-century-iran/>
- Beehner, L. (2006) "Iran's ethnic Groups" extraído de <https://www.cfr.org/backgrounder/irans-ethnic-groups>
- Gasparetto, A. (2019) "Domestic factions and the external environment in Iran's foreign policy" extraído de https://irfajournal.csr.ir/article_126565_965594cb2bf519ceeded71eb2708647c.pdf
- German, S. (2024) "Ancient Persia, an introduction" extraído de <https://smarthistory.org/persian-art-an-introduction/>
- Gilmas,E, (2019) "Análisis critico de la Organización de los Muyahidines del Pueblo de Irán : Evolución, alianzas y posible alternativa al régimen de Teherán" extraído de <https://repositorio.comillas.edu/xmlui/bitstream/handle/11531/28183/TFG-%20Gilmas%20Aparicio%2c%20Enrique.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jones, S. (2009) "The Islamic Republic of Iran: An Introduction " extraído de <https://www.refworld.org/reference/countryrep/ukhcl/2009/en/71382>
- Lorenzi, D. (2023) "Iran's Diverse Ethnicities: A Guide to its People" extraído de <https://surfiran.com/mag/exploring-irans-diverse-ethnicities-a-guide-to-its-people/>

- Mark, JJ. (2019) "Ancient Persia "(M. Lopez, traductor) extraído de <https://www.worldhistory.org/trans/es/1-18563/antigua-persia/>
- Mauriello, R (2019) "La "wilāyat al-faqih" después de la Revolución. El "vali-ye faqih" en la Constitución y el "nezām" de la República islámica de Irán" extraído de <https://revistascientificas.us.es/index.php/araucaria/article/view/8778/7731>
- Olmstead, A.T. (1948) "History of the Persian Empire" extraído de https://isac.uchicago.edu/sites/default/files/uploads/shared/docs/history_persian_empire.pdf
- Ostovar, A. (2024) "The looming battle for succession in Iran" extraído de <https://engelsbergideas.com/essays/the-looming-battle-for-succession-in-iran/>
- Özyurt, G. (2011) Foreign police perspectives of political factions in Iran" extraído de <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12613782/index.pdf>
- MEMRI. (2023) "Los monárquicos iraníes no representan al Irán multinacional" extraído de <https://www2.memri.org/espanol/los-monarquicos-iranies-no-representan-al-iran-multinacional/62247>
- Salamanca, A. (2018) "Historia de la revolucion Irani, el nacimiento de la Republica Islámica" extraído de <https://elordenmundial.com/el-nacimiento-de-una-republica-islamica/>
- Salamanca, A. "Historia contemporánea de Irán. Desde 1800 hasta la actualidad" extraído de <https://desvelandooriente.com/historia/iran/>
- Seifzadeh, H (2002) "The Landscape of factional politics in Iran" extraído de https://www.parstimes.com/history/factional_politics.html

- VV.AA (2023) "Factional politics in Iran (2005-2023): A study of conflicts, clientelism and influence" extraído de <https://kuey.net/index.php/kuey/article/view/9051/6871>
- VVAA (2013) "Iran's forgotten ethnic minorities" extraído de <https://www.rand.org/pubs/commentary/2013/04/irans-forgotten-ethnic-minorities.html>